

Horváth László Imre

A Kicsi embere

(bevezető)

(részlet egy készülő regényből)

„A történelem bűnözők története. Minden más elképzelés róla naiv ostobaság. Olykor persze ártatlan, tisztaszívú emberek is a történelem közelébe tévednek (én még nem láttam ilyet, de hallottam róla), de ezeket a történelem szinte azonnal és ocsmány módon ledarálja, még inkább pedig természetes módon bűnözővé változtatja. Alapvetően viszont bűnözők játékaról van szó, vagy valairől, ami bűnözőket választ, hogy játssza magát a végtelenségig. Mert a történelem minden jóslattal ellentétben nem fárad ki, nem akar véget érni, mindig van folytatása. Csak a bűnözők cserélődnek. Némelyek szerint a bűnök mértéke is változik, sőt, meglehetősen sokan hisznek ebben, ami nem csoda, hiszen megnyugtató gondolat.

Az átlagember is láthatja, hogy már az is elég, ha egy társasház lakógyűlésén megválasztanak valakit valamire, valaki egy kistélepülés polgármestere lesz, akár a legkisebb raj parancsnoka a hadseregben. A bűnöző nem fog sokat várni a felbukkanásra, gyakrabban eleve ő látta és ragadta meg a lehetőséget. Hogy élőszködjön, hogy hatalmas legyen a többiekben. Elszámoltatás nélkül. Mert a másik téves mítosz a történelemmel kapcsolatban, főleg az én hazámban, az elszámoltatás lehetősége, ami talán még az előzőnél is naivabb. Talán azért ragaszkodik hozzá, nos, a nép, ennyire, mert éppen ezzel kapcsolatban verték át legtöbbször.

Bejártam a világot és rengeteg helyen láttam Krisztus szobrát a tizenkét apostollal. Nehéz is volna kikerülni, de nem is szeretném. A tizenkét tanítvány jobbára csak tizenegy, Júdást szinte mindig kihagyják, esetleg lecserélik. Én mindig csodálkoztam ezen, úgy értem, valóban csodálkozást éreztem, ez az érzélem támadt a belsőmben, nem pedig holmi igazságérzet bontogatta ott eleve törött szárnyait. Szintiszta giccs és képmutatás. Hiszen a harminc ezüstöt, a kis pénzt számolgotó Júdás lenne a leghitelesebb és legemberibb karakter az egész kompozícióban. Jézus biztosan nagyon hiányolja őt, hiszen odavolt az emberért, és még az igazságért is. Bajban is lehetett, mert a két vonzalmat nehéz összeegyeztetni, hiszen nagyjából ellentétesek. Az a pénz egyébként nem is olyan kevés, harminc ezüstről egy kertes házat vagy egy városi lakást lehetett venni akkoriban. Tehát éppen az az összeg, ami egy átlagembernek kell, amiért akármit megtesz, és ami általában azért jár, hogy kinőve gyerekkora ábrándjait, hátat fordítson addigi életének, elárulja mesterét, családját, értékeit, éppen mire van szükség, kereslet, általában mindenre. Ahogy Júdás tette.

Júdásra hasonlítunk, mindannyian, és ilyennek szeret minket a hatalom is. A művészet persze torz, a propaganda követelményei miatt, mert a hatalom nyilván mást akar mutatni, nem pedig a maga egy meg egy az kettőjét, és a művészetért a hatalom fizet. Vannak szabályt erősítő kivételek, például Michelangelo szobra Dávidról, amit nagyon igaznak és emberinek tartunk. Nem is giccses, mert látszik rajta, hogy a fiatal, erős fiú élvezzi az erejét, élvezzi a pillanatot, élvezzi, hogy mindjárt meg fogja ölni a szemben tollászkodó-hunyorgó lomha behemótot, mert Isten vele van, nem Góliáttal, mert megengedte neki, tehát mert egyszerűen ő itt és most megteheti, hogy megölje. Vérszomjas, kiüresedett összpontosítás, ritka őszinte pillanat a sok kiragadott pillanat közül, a hazugságok tengerében. A Mona Lisát is szeretem, csak még senki nem mondta róla, hogy azért a legjobb kép a világon, mert egy nőt ábrázol, aki hazudik. Szerintem a Mediciek talán nem is vették észre, hogy Michelangelo gúnyolódik velük, vagy, ahogy elképzelem őket, nagyon is értették a szobrot, lenyűgözőnek tartották és egyben pontosan tudták azt is, hogy az átlagember úgysem fogja érteni miről van szó, nyugodtan ott viríthat a városuk főterén. Egyedül a katonák értették, katonákra meg szükségük volt.

A legtöbb úgynevezett műalkotás unalmas és hazug, a sok tátott szájú Júdás, ha a harminc ezüsből spórolt magának utazásra is, hogy ostoba turista lehessen, csak arra tud gondolni, „ezek milyen gazdagok voltak”, „ezek menyire félték valamitől”, „ez milyen nagy épület”, „itt milyen sok a fény”, ezt milyen alacsonyra építették, amazt milyen magasra és a többi. De mindez a történelem vihogása. Városokra és épületekre mondják, hogy örökkévalóak, mert úgy látszik, a kő őrzi a múltat, pedig természetesen nem azok, csak lassabban lebomló maradványai egy-egy csoport bűnöző kiterjedt tevékenységének. Amit általában uralkodásnak szoktak nevezni. Pedig eltűnik minden város, ahogy ezek a csoportok is a nevükkel és viselt dolgaikkal együtt, ami viszont örök, a bűnözés szabályai, de éppen ezt az emberek valahogy képtelenek tudomásul venni, mint a történelem lényegét, ami persze valahol szintén érthető, kényelmetlen együtt élni ilyen nyomasztó gondolattal. Bár az öregebbeknek, ha megérik, a történelem olyan, mint egy nagytestű háziállat, tudják róla, hogy kétség kívül iszonyúan rossz természetű, de már valamelyest összenőttek vele, szívesen mormognak neki, amiről mások hajlamosak azt hinni, hogy pusztán filozofálás. Csak hangosan beszélnek magukban, hiszen valószínűleg nincs is ott már senki, akihez szólhatnak és természetesen ezt az állatot is csak ők képzelik maguk mellé a szobába.

Én is ilyen öregember vagyok. És amit mesélek, jobban mondva, amiről hangosan beszélek magamban, a történelemről szól, bűnözők története lesz, az egyik bűnöző pedig én magam vagyok benne.”

Szényi Zoltán: Zalai dombok

